

Distribució geogràfica de l'activitat econòmica a Inca entre els anys 2000 i 2012

XIV JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Ismael Galiano Mera
Joan Estrany Bertos

1. Introducció

La tradició econòmica recent d'Inca, que es remunta a principi del segle passat amb la concessió del títol de Ciutat el març de 1900 per la reina Mª Cristina d'Hasburg (Pieras Salom, 2000), es caracteritzà per una concentració i especialització econòmica diferenciada, basada en el desenvolupament del sector industrial i comercial (Sanz i Estrany, 2012). Tot plegat, convertí Inca en un dels principals motors en termes econòmics, socials i funcionals de Mallorca, un exemple paradigmàtic i referència per a molts de municipis de la Part Forana. Emperò, l'efecte exercit per les condicions econòmiques no s'ha d'entendre des d'una simple anàlisi causa-efecte, ja que el territori també és un factor actiu que influeix de forma directa condicionant moltes dinàmiques i processos, als quals la geografia econòmica tracta de donar resposta (Méndez, 1997).

Els inicis del segle XXI estan essent testimoni d'esdeveniments històrics per al municipi. En aquest sentit, el primer decenni d'aquest nou segle ha comportat un període de gran creixement econòmic, ha suposat també un excepcional creixement demogràfic (Sanz i Estrany, 2012). Ara bé, ha comportat endemés un dels períodes de crisi econòmica més importants de les darreres dècades –juntament amb el període 1988-1993– que està afectant a tots els aspectes de la vida inquera, incidint directament sobre l'economia local, la qual ha canviat durant el nou segle, tant sectorialment com espacialment.

2. Mètodes

Amb l'objectiu de conèixer la distribució econòmica d'Inca, sectorialment i espacialment, s'ha aplicat un mètode d'anàlisi fonamentat en la integració de la localització dels establiments

a partir de l'impost d'activitats econòmiques¹ (IAE) del municipi d'Inca de l'any 2012 i els Sistemes d'Informació Geogràfica² (SIG). Del producte d'aquesta integració esdevé una nova informació econòmica geogràficament referenciada que ha permès, per una banda, conèixer la distribució de les activitats econòmiques segons tipus de sectors i, per l'altra, la representació cartogràfica i l'anàlisi espacial d'aquesta activitat econòmica. Per assolir aquesta fita, a partir de la informació de l'IAE 2012 es va construir una base de dades en la qual es varen recopilar 2.015 registres corresponents a empreses i establiments amb activitat econòmica al municipi d'Inca, disposant d'informació sobre el tipus d'activitat, la superfície utilitzada i l'adreça de cada activitat econòmica. El tipus d'activitat es va classificar d'acord amb els següents 6 sectors econòmics:

1. Indústria	4. Comerç a la menuda
2. Reparacions i instal·lacions	5. Comerç a l'engròs
3. Serveis	6. Restauració

Aquesta classificació fou escollida per dos motius. En primer lloc, per la seva funcionalitat a l'hora d'estudiar la distribució sectorial, i en segon, perquè fou la classificació adoptada per Estrany i Vicens a l'any 2000, que permeté així establir una comparació entre els resultats del present estudi (2012) i els dels esmentats autors (2000).

2.1. Producció cartogràfica i anàlisi espacial

L'estructuració de la base de dades permeté la producció cartogràfica a través de programari SIG. Aquesta es realitzà a partir del procés de geocodificació d'adreces gràcies a la capa d'informació geogràfica del carrer d'Inca proporcionada pel Servei de SIG i Teledetecció de la Universitat de les Illes Balears (fig. 1).

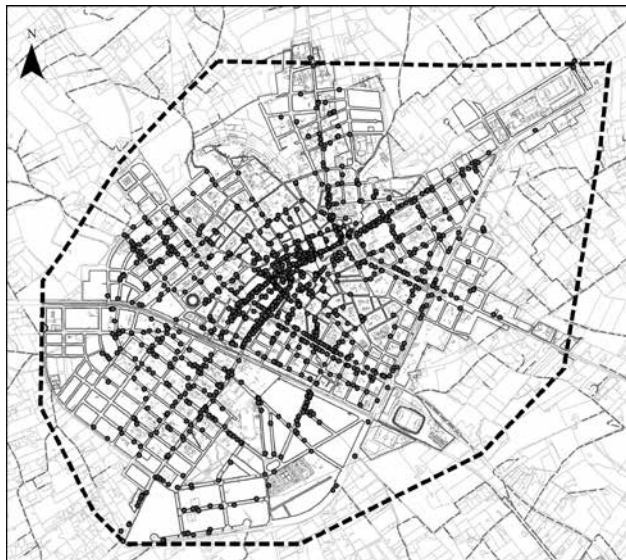

Figura 1. Establiments a Inca, cada punt correspon a cadascun dels 2.015 registres de l'IAE de l'any 2012

1 L'IAE és un tribut estatal que grava les activitats econòmiques dels municipis de més de 10.000 habitants, que resulta un valuós document econòmic amb informació acurada sobre les activitats econòmiques presents als municipis espanyols. En el present estudi s'ha explotat la informació de l'IAE d'Inca de l'any 2012.

2 Els SIG són un programari informàtic que permet la producció cartogràfica i l'anàlisi d'informació espacial. El programari SIG usat en el present estudi fou l'ArcGIS 9.3.

Finalment es realitzà una anàlisi espacial per determinar la densitat d'establiments a partir de mètodes d'interpolació³ amb l'objectiu d'identificar les dinàmiques espacials a través de mapes d'isodensitat.⁴ El mètode plantejat per establir la isodensitat fou la creació d'una malla quadrícula al nucli urbà d'Inca, que suposà la creació d'un mosaic de 118 quadrícules, on cadascuna comprèn 200 metres de costat: o sigui 40.000 m² o 4 ha (fig. 2). A cada quadrícula s'ha establert un punt central amb un valor de densitat, el qual conté la quantitat d'establiments que es troben a la quadrícula corresponent, cosa que permet obtenir una nova sèrie cartogràfica.

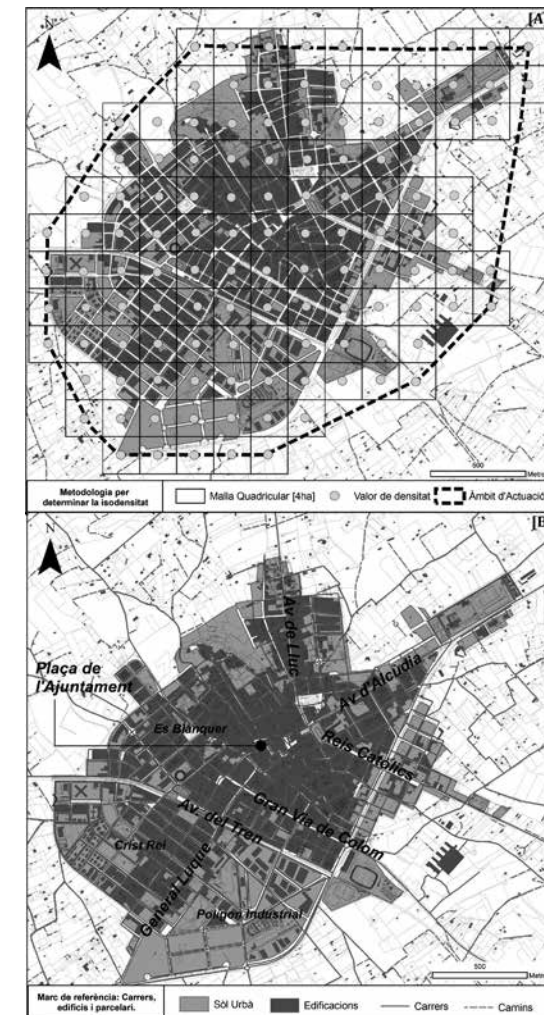

Figura 2. Cartografia d'Inca: A. Mapa de la malla quadrícula 200 x 200 m; B. Eixos i carrers d'Inca. Font: SSIQT

3 El tipus d'interpolació utilitzada fou la *Nearest-Neighbour*, per ser el mètode òptim per la disponibilitat uniforme i contínua de variables espacials.

4 Els mapes d'isodensitat representen una aproximació de la distribució espacial de les activitats econòmiques, generant línies que uneixen àrees d'igual densitat. La representació cartogràfica s'ha reflectit en valors percentuals per a una eficient i eficaç interpretació.

3. Evolució de l'activitat econòmica: 2000-2012

La comparació de la distribució econòmica entre els anys 2000 (Estrany i Vicens, 2000) i 2012 a partir de les dades de l'IAE, demostren un notable creixement d'establiments a Inca durant aquest període, que es tradueix en 853 noves empreses.⁵ El fort creixement de l'economia durant el primer decenni del segle XXI fou liderat bàsicament pel sector serveis, mentre que el sector industrial patí un descens destacable (taula 1).

NOMBRE D'ESTABLIMENTS SEGONS 6 GRANS SECTORS				
	IAE 2012		IAE 2000	
	%	Abs.	%	Abs.
Indústria	9	168	24	279
Reparacions i instal·lacions	8	167	5	57
Serveis	40	808	17	198
Comerç a la menuda	28	563	35	413
Comerç a l'engròs	5	101	9	100
Restauració	10	208	10	115

Taula 1. Nombre d'empreses a Inca segons 6 grans sectors, 2000 i 2012. Font: IAE 2012 i Estrany i Vicens, 2000

- Sector serveis.** La seva presència ha crescut en 610 empreses respecte a l'any 2000, liderat pel sector de la banca i les immobiliàries. En conjunt, aquests dos subsectors esmentats representen el 31,9 % de totes les empreses presents al sector serveis, amb 118 i 140 empreses respectivament.
- Comerç a la menuda.** La seva presència ha crescut en 150 nous establiments respecte a l'any 2000, el comerç tèxtil aglutina 141 de les 563 empreses presents a Inca.
- Reparacions i instal·lacions.** La seva presència ha crescut en 110 noves empreses respecte a l'any 2000. Cal tenir en compte que en aquest sector estan integrades les empreses constructors⁶ de petita i mitjana grandària, així com les seves empreses complementàries, és un subsector important pel gran auge de la construcció als albirs del segle XXI a Mallorca.
- Restauració.** La seva presència ha crescut en 93 nous establiments respecte a l'any 2000, molt vinculat a les dinàmiques generals de l'economia local. D'aquesta manera, el creixement econòmic generalitzat de les activitats econòmiques a Inca ha afavorit la proliferació d'establiments de restauració, principalment bars i cafeteries.

En relació amb el comerç a l'engròs, aquest s'ha mantingut pràcticament estable, tot i que sembla que és el sector més ben assentat dins el municipi, ja que és el principal aportador en termes d'impostos del propi IAE quant a la resta de Mallorca (taula 2).

El sector de la **indústria** ha estat l'únic que s'ha vist abocat a la reducció de la seva presència en termes quantitativs, ha perdut 111 empreses entre els anys 2000 i 2012, que demostren la pèrdua constant de la força industrial inquera, debilitament que s'inicià durant la dècada dels anys 80 i 90 del passat segle (Sanz i Estrany, 2012).

⁵ A l'any 2000 el total d'establiments comptabilitzats fou de 1.162, mentre que a l'any 2012 eren de 2.015. D'aquesta manera, el nombre de registres va créixer en un 73,4 % respecte a fa 12 anys, amb una taxa mitjana anual de creixement del 6,11 %.

⁶ Les constructors dins aquest sector fan referència a PIME, ja que les empreses més grans solen tenir les seves pròpies promotores i constructors. En el darrer cas, aquestes queden integrades al sector serveis.

POSICIÓ	CLASSIFICACIÓ SEGONS PRESENCIA D'ESTABLIMENTS		APORTACIÓ ECONÒMICA ⁷
	IAE 2000	IAE 2012	IAE 2011
1	Comerç a la menuda	Serveis	Comerç a l'engròs (serveis)
2	Indústria	Comerç a la menuda	Comerç a la menuda (serveis)
3	Serveis	Restauració	Restauració i hostaleria
4	Restauració	Indústria	Indústria
5	Comerç a l'engròs	Reparacions i instal·lacions	-
6	Reparacions	Comerç a l'engròs	-

Taula 2. Classificació jeràrquica i aportació econòmica a Inca. Font: IAE 2012, "la Caixa" i Estrany i Vicens, 2000

Els resultats indiquen un canvi en l'estructura econòmica, que es tradueix en una terciarització, amb un domini del sector serveis i del sector comercial. Tot plegat suposa una dràstica reducció del sector industrial, altre temps motor de l'economia inquera, i que actualment queda representat per empreses emblemàtiques esteses internacionalment i per un teixit local de PIME amb un nou repte enfront de l'actual crisi.

Entre el període 2000-2012 també hi ha hagut canvis en la superfície mitjana ocupada per cada sector (taula 3). Cal destacar dos sectors que han experimentat un fort increment en la superfície utilitzada:

- **Comerç a l'engròs:** ha incrementat la mitjana de superfície utilitzada en 265 m², passant de 141 m² l'any 2000 a 406 m² l'any 2012.
- **Indústria:** ha incrementat la seva mitjana de superfície usada en 155 m², passant de 179 m² l'any 2000 a 334 m² l'any 2012.

SUPERFÍCIE EMPRADA PER CADA SECTOR ECONÒMIC A INCA [M ²]				
POSICIÓ	IAE 2000	M ²	IAE 2012	M ²
1	Indústria	179	Comerç a l'engròs	406
2	Reparacions	147	Indústria	334
3	Comerç a l'engròs	141	Serveis	181
4	Serveis	124	Comerç a la menuda	138
5	Comerç a la menuda	100	Reparacions i instal·lacions	138
6	Restauració	97	Restauració	106

Taula 3. Variació de superfície (m²) segons activitats, anys 2000-2012. Font: IAE 2012 i Estrany i Vicens, 2000

El creixement de la superfície mitjana d'aquests dos sectors es fonamenta, en part, al fet que, tot i que a l'any 2000 ja existia el polígon de Can Matzarí, aquest mancava en bona part sense establir. En canvi, a l'any 2012 la presència d'establiments i empreses a Can Matzarí havia augmentat —encara que encara a dia d'avui no està totalment ocupat—. Aquest augment, liderat per aquests dos tipus de sectors, és degut que són activitats que han de menester més superfície per desenvolupar-se.

⁷ Les constructors dins aquest sector fan referència a PIME, ja que les empreses més grans solen tenir les seves pròpies promotores i constructors. En el darrer cas, aquestes queden integrades al sector serveis.

4. Evolució de la distribució espacial: 2000-2012

La distribució espacial de l'activitat econòmica respon a una estructura similar a la cartografiada per Estrany i Vicens a l'any 2000, està configurada a partir de dos factors essencials de l'entramat urbà: el casc antic i la xarxa viària, amb una distribució en direcció nord-est, seguint una línia molt similar a l'antiga carretera Palma-Alcúdia. El centre econòmic o CBD⁸ d'Inca se situa al casc antic (fig. 3), als voltants de la plaça d'Espanya, i concentra la major densitat d'establiments per m² d'Inca, amb aproximadament 1 establiment cada 220 m². Igualment, les principals avingudes (*i. e.*, Gran Via de Colom i avinguda dels Reis Catòlics) actuen com a ramificacions que connecten amb aquest CBD, les quals, tot i ser les mateixes que l'any 2000, han experimentat variacions (fig. 4).⁹

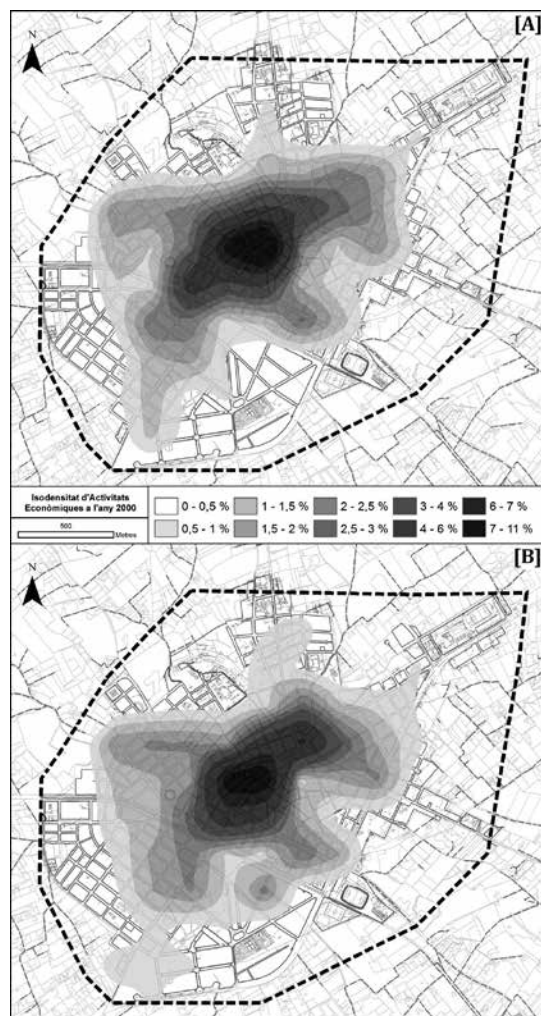

Figura 3. Isodensitats (%) de l'activitat econòmica a Inca: A. Any 2000 i B. Any 2012

	Casc antic (CBD)	G, G'	General Luque i avinguda del Tren
A, A'	Avinguda d'Alcúdia	M, M'	Avinguda de Lluç (So na Monda)
B, B'	Zona des Blanquer	P, P'	Zona del Polígon de Can Matzarí
C, C'	Gran Via de Colom	R, R'	Avinguda dels Reis Catòlics

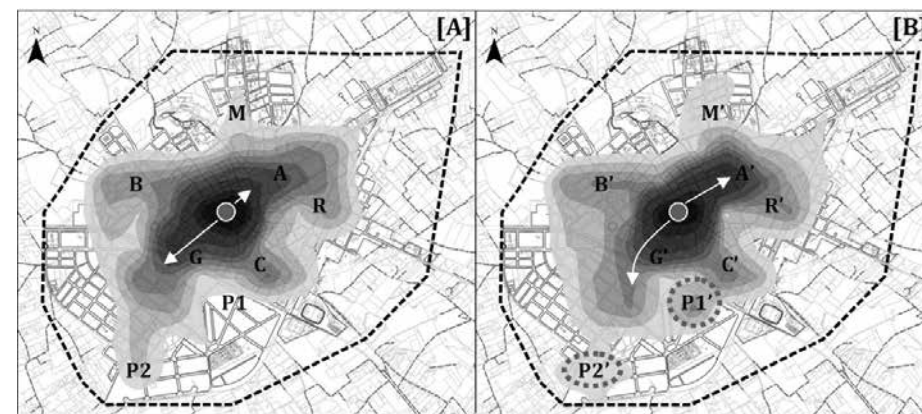

Figura 4. a Inca. A. Any 2000 i B. Any 2012

En relació amb els canvis, es pot observar com el nucli principal s'ha estès cap al nord-est, en direcció Alcúdia, i cap al sud seguint l'avinguda del General Luque. És important mencionar que, tot i que òbviament en termes absoluts aquest CBD, bàsicament comercial i de serveis, ha crescut en més de 215 noves empreses, en termes relatius ha perdut concentració sobre el total d'establiments d'Inca, la qual cosa implica que l'activitat econòmica al casc antic ha assolit una acusada saturació espacial. Amb tot, concentra actualment un 9 % de l'activitat econòmica vers l'11 % de l'any 2000, amb una tendència de les noves empreses a establir-se a les principals avingudes.

Pel que fa a l'avinguda del Tren, resulta interessant apreciar el canvi que hi ha hagut (vegeu G i G': fig. 4), ja que aquesta variació de la densitat cap a l'avinguda General Luque no és casualitat, sinó que és producte del nou túnel construït on antigament existia un pas a nivell. D'aquesta manera la densitat d'empreses s'ha reduït en les proximitats de la zona del túnel i ha augmentat en direcció a l'avinguda del General Luque.

Com a darrer aspecte a destacar, el polígon de Can Matzarí ha passat d'un 0,5 % del total d'establiments l'any 2000 a un 4 % dels establiments el 2012; ha passat de 39 establiments l'any 2000 a 136 l'any 2012. A la figura 4 s'observa com l'any 2000 no hi havia pràcticament activitat al polígon (P1 i P2; fig. 4); en canvi, a l'any 2012 s'ha generat un petit focus que arriba a concentrar un 4 % (P1'; fig. 4) de l'activitat econòmica.

A l'hora d'analitzar la distribució espacial segons sectors, aquesta anàlisi es diferencia amb paràmetres tals com concentració i dispersió. D'aquesta manera, hom pot diferenciar 3 sectors –dels 6 considerats– que responen a un model de concentració que conforma l'eix comercial de la ciutat (CBD) (fig. 5: Comerç a la menuda, A; Sector serveis, B, i Restauració, C). Per altra banda, s'observa que els 3 sectors restants no responen al model de localització general, sinó que tendeixen a crear centres de gravetat propis dispersos pel nucli urbà (fig. 5: Comerç a l'engròs, D; Indústria, E, i Reparacions i Instal·lacions, F).

⁸ Acrònim anglès de Central Business District, que fa referència al centre econòmic de les ciutats, i que usualment, com en el cas d'Inca, coincideix amb el casc antic (Moses & Williamson, 1967).

⁹ Cal aclarir que a totes les figures d'isodensitat l'interval amb valors més baixos de la llegenda, normalment 0-0.5 % o bé 0-1%, està definit com a transparent, és a dir, no es representa amb un color, sinó que són totes aquelles zones situades dins l'àmbit d'estudi que no estan representades amb un color.

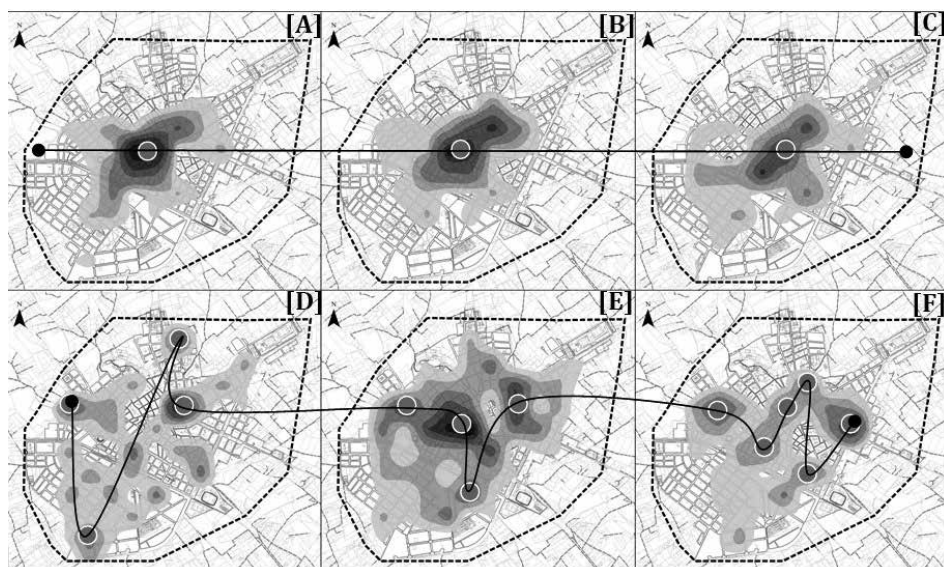

Figura 5. Dinàmiques espacials dels principals sectors econòmics d'Inca: Comerç a la menuda; Sector Serveis; Restauració; Comerç a l'engròs; Indústria i Reparacions i instal·lacions

Els punts són els principals nuclis de concentració econòmica de cada sector, i la línia, que uneix els punts (oest-est, nord-sud), mostra la tendència de localització dels sectors. A, B i C mostren (fig. 5) una línia recta a causa que cada sector només disposa d'un nucli important i que aquests coincideixen geogràficament. D, E i F mostren (fig. 5) una línia amb diferent curvatura, i cada sector té la seva pròpia signatura espacial, a causa de la seva característica polinuclear. A continuació es realitza una descripció de cada un d'aquests sis sectors considerats.

4.1. Activitats amb tendència a la concentració

4.1.1. Sector serveis

És el sector amb més presència, respon així a un patró similar al general, que té el seu nucli mare al CBD. Les ramificacions corresponents a les avingudes no estan gaire desenvolupades, estan bastant localitzades espacialment. Aquesta dinàmica de concentració respon a tendències com la de les activitats financeres, que es localitzen a les zones amb major aflluència i trànsit de persones. És el sector que ha viscut el major creixement entre l'any 2000-2012. Tot i això, en termes de distribució espacial segueix un patró molt similar al de fa 12 anys, malgrat haver patit un increment de 600 establiments.

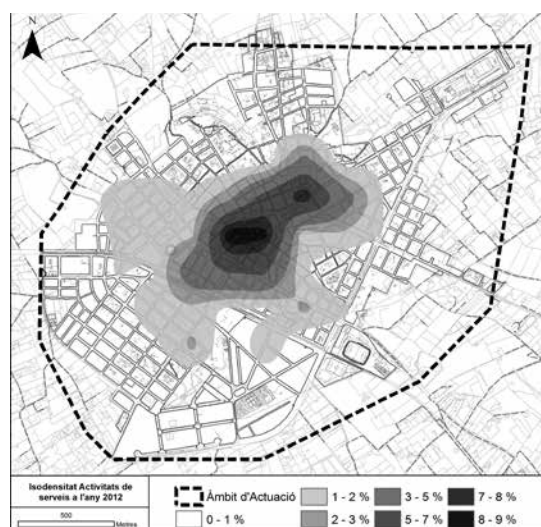

Figura 6. Distribució del sector serveis a Inca, any 2012

També, igual que fa 12 anys, té una distribució molt en consonància amb el comerç a la menuda. El seu principal centre d'acció se situa entre la plaça d'Espanya i l'avinguda d'Alcúdia.

4.1.2. Comerç a la menuda

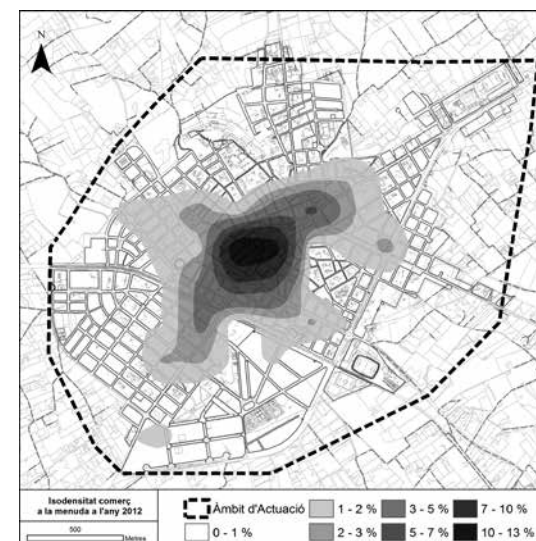

Figura 7. Distribució del comerç a la menuda a Inca, any 2012

La distribució respon a una clara concentració, que coincideix amb el CBD d'Inca, és aquesta una zona altament comercial. Les ramificacions corresponents a les avingudes estan prou desenvolupades, especialment en direcció a les avingudes del General Luque i d'Alcúdia. És el segon sector en presència i juga un paper econòmic significatiu. La presència de petits establiments i petits comerços ha estat una de les dinàmiques principals dels darrers 12 anys, és un sector d'ocupació important, que s'ha vist fortament castigat per l'actual situació econòmica. El seu principal centre d'acció se situa a la plaça d'Espanya, amb un desplaçament cap a la Gran Via, l'avinguda del General Luque-Crist Rei-, i també cap a l'avinguda d'Alcúdia.

4.1.3. Restauració

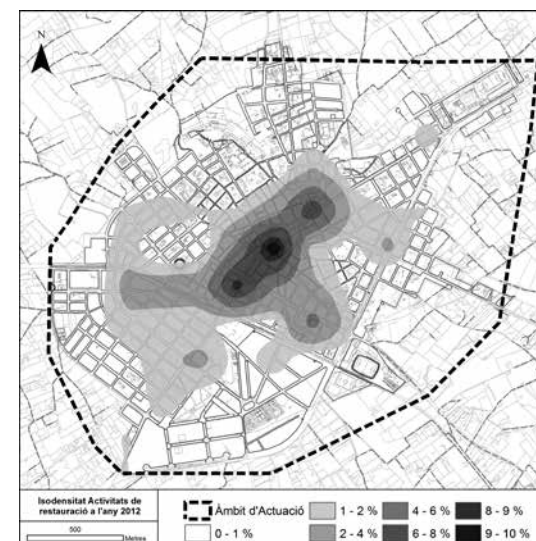

Figura 8. Distribució del sector restauració a Inca, any 2012

La distribució s'estructura a partir del nucli principal que s'ubica al CBD d'Inca, amb tota una sèrie de bars i cafeteries també vinculats a les barriades residencials com St. Francesc o Crist Rei, endemés de bars freqüentats per treballadors del polígon de Can Matzarí.

Aquest sector està molt vinculat amb la distribució espacial del sector serveis i el comerç a la menuda perquè són els que generen major flux de gent i en conseqüència de potencial clientela. Un altre motiu de l'existència de restauració al casc antic és la tradició vinatera, que comporta una presència significativa de cellers (Estrany i Vicens, 2000). El seu principal centre d'acció se situa entre la plaça d'Espanya i en direcció a les avingudes del General Luque, d'Alcúdia i Gran Via de Colom.

4.2. Activitats amb tendència a la dispersió

4.2.1. Comerç a l'engròs

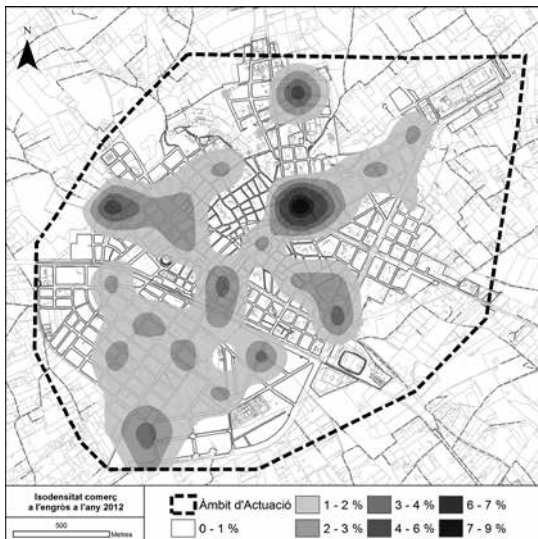

Figura 9. Distribució del comerç a l'engròs a Inca, any 2012

La distribució d'aquest respon a un patró totalment oposat als anteriors; si els anteriors estaven localitzats dins l'espai (un únic nucli), aquest destaca pel seu caràcter polinuclear. El seu principal nucli es troba a l'avinguda d'Alcúdia, però també posseeix tota una sèrie de nuclis importants localitzats al polígon de Can Matzarí, l'avinguda del Rei Jaume I, la barriada des Blanquer o So na Monda. Aquest sector és interessant pel fet que en termes de recaptació impositiva té una importància destacada en relació amb l'economia general de Mallorca, tot i ser la que menys presència d'establiments té a la ciutat.

4.2.2. Reparacions i instal·lacions

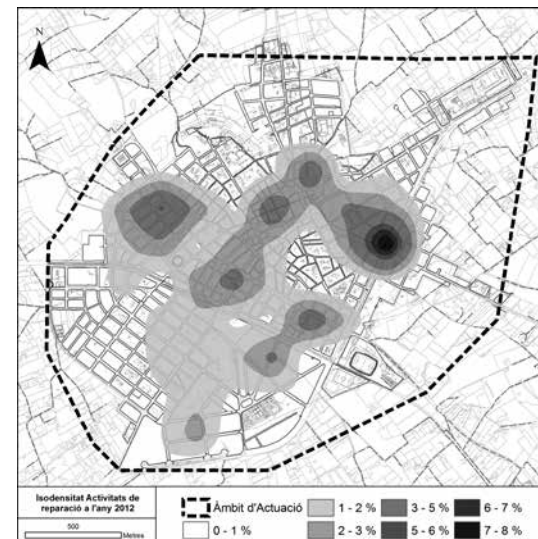

Figura 10. Distribució del sector de reparació i instal·lació a Inca, any 2012

El principal focus es troba a l'avinguda del Rei Jaume I. Tot i això, també existeixen nuclis al polígon de Can Matzarí, a les barriades des Blanquer i de So na Monda, cercant zones amb un bon accés per a vehicles –amplitud de carrers, superfície d'ocupació adequada–, principalment per la necessitat d'emmagatzematge.

A part, per la presència de petits tallers de vehicles o empreses de reparació, es troben establiments arreu d'Inca: casc antic, avinguda d'Alcúdia, barriades des Cós i So na Monda.

4.2.3. Indústria

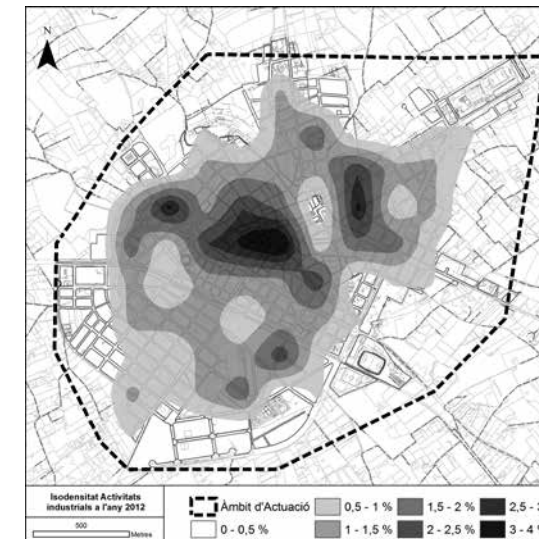

Figura 11. Distribució del sector industrial a Inca, any 2012

Tot i l'existència d'un polígon planificat i destinat a aquest tipus d'activitats, aquestes es concentren majoritàriament al casc antic del municipi, a causa de la tradició històrica de les fàbriques de sabates i de couro, les quals no han vist la necessitat, o tingut la capacitat, de migrar cap a la perifèria. La tradició artesana iniciada als segles XV i XVI, i el fort desenvolupament durant el darrer terç del segle XIX i principi del segle XX han determinat la situació actual, la qual es va desenvolupar al ritme que evolucionava l'estructura urbana i la ciutat (Ginard i Estrany, 2012). Per aquest motiu, el principal focus industrial es troba dins el casc antic, encara que amb una notable dispersió. La causa cal cercar-la que antigament les fàbriques s'assentaven en el que eren les zones perifèriques

d'aquells anys, tot proporcionant un sòl més barat i amb major superfície. Amb el pas del temps, molts d'aquests establiments fabrils, especialment els petits i mitjans, romanen al mateix lloc.

No obstant això, existeixen altres focus importants com les barriades des Blanquer i So na Monda (en aquest cas als voltants de les avingudes d'Alcúdia i de Lluc). A part, també hi ha un nucli al polígon de Can Matzarí, on s'han dirigit les empreses més grans a la vegada que emblemàtiques, o aquelles que necessitaven de naus grosses per al seu funcionament.

5. La terciarització econòmica: alteració del teixit local

L'entrada al segle XXI ha suposat un gran creixement del sector terciari –concretament del sector serveis–, amb una forta presència de serveis bancaris, immobiliaris i sanitaris, acompanyat també d'un creixement del comerç a la menuda. Això ha suposat dos aspectes en relació amb l'anàlisi realitzada. El primer aspecte se centra que la distribució espacial dels darrers anys ha estat liderada pel sector serveis i el comerç a la menuda, i ha comportat que la dinàmica espacial general de l'activitat econòmica respongués a la pròpia d'aquests dos subsectors; això és, tendint a la concentració, fins al punt de saturar el casc antic. Aquesta saturació ha provocat una dispersió de l'activitat econòmica seguint els principals eixos viaris de la ciutat. El segon aspecte remarca que la població ocupada ja no és majoritària al sector industrial com succeïa al segle XX, sinó a un sector eminentment terciari. El nou model econòmic basat en el sector terciari –associat als països desenvolupats (Méndez, 1997)– va generar importants beneficis per a l'economia, juntament amb l'enorme creixement de la construcció a Espanya (Naredo, 2010), que en el cas balear fou sustentat per l'auge de la indústria turística. Aquest creixement econòmic vinculat al sector terciari –i amb el sector de la construcció com a motor– se centra en el període 1997-2008 i, en el cas d'Inca, es tradueix en la creació en els darrers 12 anys¹⁰ (2000-2012) de 853 noves empreses.

¹⁰ Aquest creixement de 853 noves empreses no s'ha d'entendre com un creixement constant de 71 empreses anualment, ja que els resultats només reflecteixen la diferència entre els anys 2000 i 2012, i no les variacions

Durant aquest període, una de les claus per entendre l'increment de l'activitat econòmica a Inca fou el creixement demogràfic, que passà d'aproximadament 23.000 habitants l'any 2000 a més de 30.000 habitants l'any 2012 (INE, 2012).

El creixement econòmic arran de l'auge del sector terciari es podria interpretar com un enfortiment del teixit econòmic local. Emperò, tal com s'ha esmentat, aquest auge fou esperonejat per la bombolla immobiliària, fenomen que ha debilitat greument l'estructura econòmica local. Actualment a Inca existeix encara ara una presència significativa d'empreses relacionades amb la construcció (*i. e.*, promotores, constructores i immobiliàries), ja que durant els darrers 12 anys es va produir un transvasament de capital des de la indústria sabatera cap al sector de la construcció, amb una inversió per part dels empresaris que es va traduir en oferta laboral per a la població fins a l'esclat de la bombolla immobiliària.¹¹ A l'any 2012 existien 140 empreses relacionades amb els serveis immobiliaris i la construcció, tot suposant 1 empresa d'aquest subsector per cada 214 habitants. Aquesta xifra de ben segur fou significativament superior abans de l'inici de la crisi l'any 2008. A part, també existeixen 41 petites i mitjanes empreses dedicades a la construcció i les obres, així com 59 dedicades a l'equipament d'infraestructures.

5.1. La crisi de la indústria a Inca

L'inici del declivi industrial se situa a la dècada dels anys 80 del segle XX (Manera i Molina de Dios, 2008), retrocés que implicà un transvasament de capitals cap al sector serveis per oferir millors opcions a treballadors i empresaris. Per tant, en els darrers trenta anys del segle XX es produeix un procés de desaparició d'empreses del sector industrial, on només les més adaptades a la globalització van subsistir.

Amb tot, entre els anys 2000 i 2012 es perderen 111 empreses relacionades amb el sector industrial. Ara bé, la base industrial que sobrevisqué a la crisi industrial de darreries del segle XX viu actualment una nova crisi –tot i que afecta pràcticament tots els sectors–. Això sí, en el cas de la indústria suposa una nova amenaça per a les empreses del sector –ja minvat de per si–, molt especialment per aquelles PIME que sobrevisqueren amb força dificultats les tres darreres dècades.

5.2. Explosió de la bombolla immobiliària

La fi del primer decenni del nou segle ha suposat una inversió de la tendència econòmica, passant d'un període de gran creixement a un període de greu crisi econòmica. La actual situació, resultat del model econòmic espanyol reproduït a quasi tot el territori estatal, posseeix una sèrie de singularitats pròpies¹² (Navarro *et al.*, 2012) que han derivat en unes taxes de desocupació molt elevades i en un deteriorament de l'estat del benestar.

La repercussió sobre l'economia inquera ha estat clara que, sumada al debilitament del teixit local pels factors anteriorment explicats, suposa que Inca tingui la segona major taxa d'atur de totes les Illes Balears (15,2 %) pràcticament idèntica a la major taxa, que la té el municipi veïnat de Lloseta amb un 15,3 % (fig. 12).

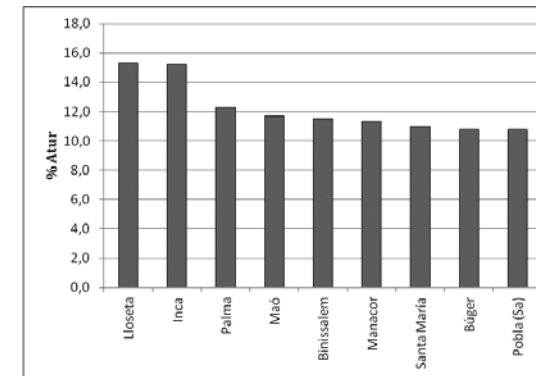

Figura 12. Els 10 municipis de Balears amb major taxa d'atur registrat (%) d'acord amb la població potencialment activa, any 2012. Font: Anuari Econòmic de "la Caixa"

. Els 10 municipis de Balears amb major taxa d'atur registrat (%) d'acord a la població potencialment activa, any 2012. : Anuari Econòmic de "la Caixa"

Aquesta similitud entre municipis no és coincidència –ni les seves distribucions econòmiques, ni la seva proximitat espacial–. Lloseta, igual que Inca, és un municipi on també la indústria de la sabata fou important, així com també el creixement del sector de la construcció.

Tot i que no és coherent parlar d'Inca com un nucli independent econòmicament dins Mallorca, aquestes situacions presentades significaren una major dependència d'Inca entorn als

cicles turístics i la seva construcció associada, dependència que ha comportat un afebliment del teixit econòmic local.

6. Conclusions

Els resultats obtinguts mostren com la dinàmica històrica de la distribució geogràfica comercial i industrial s'ha reflectit en l'espai urbà. En general, l'estructura roman similar a la cartografiada l'any 2000, però amb les 853 noves empreses, que han suposat un increment d'activitat econòmica per tot el nucli urbà. Això sí, el major creixement s'ha experimentat al sector serveis, és el casc antic la zona de major concentració d'activitat econòmica, que assoleix una acusada saturació espacial. En aquest sentit, la zona del casc antic ha crescut de 350 a 565 establiments (taula 4).

QUANTIFICACIÓ APROXIMADA DELS CANVIS ESPACIALS A INCA SEGONS ZONES, ANY 2000-2012				
ZONES D'INCA	ESTABLIMENTS 2000	ESTABLIMENTS 2012	CREIXEMENT (VALOR ABSOLUT)	CREIXEMENT (%)
Casc Antic	350	565	215	61
General Luque	130	240	110	85
Es Blanquer	136	236	100	74
Avinguda d'Alcúdia	127	210	83	65
Gran Via de Colom	119	208	89	75
Crist Rei	120	171	51	43
Polígon industrial	39	136	97	249
So na Monda	57	124	67	118
Reis Catòlics	35	65	30	86
Sant Francesc	49	60	11	22

Taula 4. Quantificació dels canvis espacials a Inca per zones, any 2000-2012. Font: IAE 2012 i Estrany i Vicens, 2000

L'activitat econòmica s'estén del casc antic cap a les principals avingudes en forma de ramificacions, bàsicament cap a la Gran Via de Colom i avingudes d'Alcúdia i General Luque. A partir

anuals. En aquest darrer extrem, seria necessari analitzar l'IAE de cada any en el període 2000-2012. Per això, d'ençà l'any 2009, la destrucció d'ocupació i el tancament d'empreses ha estat la dinàmica que ha marcat l'economia. Així, la tendència dels darrers 4 anys ha estat d'estancament o decreixement en el nombre d'empreses, tot i que dita anàlisi no s'ha realitzat en aquest estudi.

11 Un altre dels factors que caldria considerar dins els canvis del teixit econòmic seria l'oferta laboral extramunicipal i la conversió d'Inca en ciutat dormitori. De qualsevol manera, és una hipòtesi que hauria de ser validada en posteriors estudis.

12 Entre aquestes: la força política de grans empreses multinacionals, el dèficit social, la imperfecció de mercats i del sistema bancari, la bombolla immobiliària, etc.

d'aquestes ramificacions, l'activitat econòmica s'estén a les principals barriades com es Blanquer, Crist Rei Nou, So na Monda i Sant Francesc. Qualcunes d'aquestes barriades han crescut a causa del propi creixement urbà dels darrers 12 anys. Amb referència al polígon de Can Matzarí, també ha crescut significativament, amb 97 noves empreses, tot i que no ha estat totalment ocupat.

A més de la distribució espacial, l'estudi de l'IAE ha permès conèixer l'evolució en termes econòmics, caracteritzat per un gran creixement de l'activitat entre els anys 2000 i 2009, liderat pel sector terciari, així com observar el continu retrocés d'un sector industrial que pateix de contínues crisis amb amenaces externes i internes.

7. Agraïments

El present article forma part del treball final de carrera del grau en Geografia de la Universitat de les Illes Balears d'Ismael Galiano, primer autor d'aquesta comunicació. A Rosa Mª Tarragó –titenta de batle de l'Ajuntament d'Inca– per facilitar l'accés a la informació de l'IAE de l'any 2012.

Bibliografia

- CHENG, E. i LING YU, H. (2005). "A GIS approach to shopping mall location selection". School of Management, Queensland University of Technology, Brisbane, Australia.
- ESTRANY, J. i VICENS, G. (2000). "La Localització de l'activitat econòmica a Inca. Factors i Característiques". V *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, Ajuntament d'Inca.
- ESTRANY, J. (2000). "Evolució urbana i torrents: 100 anys de difícil convivència". V *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, Ajuntament d'Inca.
- GINARD, A. i ESTRANY, J. (2012). "Un plànol del nucli urbà d'Inca (1808). Context històric i georeferenciació." XIII *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, Ajuntament d'Inca.
- MANERA, C. i PETRUS, JM. (1991). "El sector industrial en el creixement econòmic de Mallorca, 1780-1985" a *Del taller a la fàbrica. El procés d'industrialització a Mallorca*. Quaderns "Cultura Fi de Segle". Ajuntament de Palma. Palma.
- MANERA C. i MOLINA DE DE DIOS, R. (2008). "La 'atmósfera industrial' del calzado en Mallorca, 1970-2002". Ponència presentada al IX Congreso Internacional de la Asociación Española de Historia Económica, Múrcia, pàg. 11-24.
- NAREDO, J. M. (2010). "El modelo inmobiliario español y sus consecuencias". Comunicació en *Urbanismo, democracia y mercado: una experiencia española (1970-2010)*, Université Paris, Val-de-Marne.
- MÉNDEZ, R. (1997). *Geografía Económica. La lógica espacial del capitalismo global*. Ariel, Barcelona.
- MOSES, L. i WILLIAMSON, H. (1967). "The location of economic activity in cities". The American Economic Review, Vol. 57, núm. 2, *Papers and Proceedings of the Seventy-ninth Annual Meeting of the American Economic Association* (May, 1967), pàg. 211-222.
- NAVARRO, V., et al. (2011). "Hay alternativas. Propuestas para crear empleo y bienestar en España". Editorial Sequitur con la colaboración de ATTAC.
- PIERAS SALOM, G. (1986). *Breu història d'Inca*. Ajuntament d'Inca, Inca.
- PIERAS SALOM, G. (2000). *Inca, un segle ciutat*. Ajuntament d'Inca, Inca.
- PIERAS VILLALONGA, M. (2000). "La indústria del calçat a Mallorca (1929 -1939). El cas d'Inca", V *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, Ajuntament d'Inca.
- PIERAS VILLALONGA, M. (2012). "Dijous Bo: de la fira a la festa". XIII *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, Ajuntament d'Inca.
- SANZ GÓMEZ, A. i ESTRANY BERTOS, J. (2012). "Des Mercantil a la vida d'ultramars. Migracions a l'Inca de postguerra". XIII *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, Ajuntament d'Inca.

L'art gòtic a Inca. Arquitectura religiosa

XIV JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Guillem Alexandre Reus i Planells

1. Introducció a l'art gòtic

L'art gòtic va nàixer a partir de l'any 1130 a França, concretament en els territoris del que actualment es coneix com a Regió de l'Illa de França, als voltants de la ciutat de París. Una vegada que aquest nou estil artístic es consolidà en aquestes contrades, es va difondre al llarg dels diferents regnes que conformaven Europa en aquella època, el que actualment és: la resta de França, Anglaterra, Alemanya, Espanya i Portugal.

El desenvolupament del gòtic es va perllongar diversos segles, concretament, des de mitjans del segle XII, en què com hem dit naixé, fins als inicis del segle XVI, tot i que cal tenir en compte que en alguns països s'allargà alguns segles més, durant l'anomenada edat moderna.

El terme *gòtic* fou creat en una època molt posterior al naixement d'aquest estil. Fou Giorgio Vasari, en el segle XVI, qui es referí a l'art de l'època medieval com un art propi de la barbàrie. Així mateix, aquest art també fou considerat bàrbar durant el segle XVII.¹

Fig. 1. Catedral de Durham, Anglaterra

L'estil gòtic està caracteritzat per una sèrie d'elements dels quals convé destacar els següents: l'alternança de pilars gruixats i pilars primers, que aconsegueix donar l'efecte de ritme a les naus i també reforçar la impressió de longitud i horitzontalitat. Igualment hi destaca la decoració dels capitells, la proporció dels diferents nivells de l'alçada mitjançant les grans arcades, la galeria, el trifori i l'altura dels finestrals. Tampoc podem oblidar l'ús de

¹ Doreen Yarwood: *La arquitectura en Europa. La Edad Media (650-1550)*, Vol. 2. Barcelona, 1994, 85.